

Teise samba muudatused

KKK

TEISE SAMBAGA LIITUNUD INIMENE

Sambasse jääja

K: Olen teise sambaga liitunud, kas ma pean oma kogutud raha välja võtma?

V: Ei. Keegi ei pea oma raha teisest sambast välja võtma. See on lihtsalt võimalus neile, kes ei soovi teises sambas raha koguda.

K: Olen teise sambaga liitunud, kas pean üle kinnitama, et soovin kogumist jätkata?

V: Ei pea. Vaikimisi jätkub kõik nii, nagu oli. Kes on II sambaga liitunud, koguvad oma pensionifondis raha edasi nagu seni. Kes sambaga liitunud ei ole, ei ole seda ka pärast seaduse jõustumist. Avaldusi tuleb esitada neil, kes soovivad midagi muuta.

K: Kui ma kohe ei tee avaldust teisest sambast lahkumiseks, kas saan seda hiljem ikkagi teha, kui selleks vajadus tekib ja nii otsustan?

V: Jah, saad. Teisest sambast lahkumine ei ole ajaliselt piiratud. Kui ühel hetkel tekib vajadus seda teha, saad esitada avalduse maksete lõpetamiseks või ka raha väljavõtmiseks. Vt täpsemalt „Sambast lahkumine“.

K: Millised on riskid, kui jään teise sambasse ja jätkan kogumist?

V: Kogudes raha teises sambas seisad silmitsi riskidega nagu investeerimisel üldiselt. Sõltuvalt sellest, milline on olukord finantsturgudel ja kuhu oled otsustanud investeerida, võib sinu kogutud raha väärtus nii kasvada kui kahaneda.

K: Olen teise sambaga liitunud, aga töötasin vahepeal Euroopa Liidu institutsioonis. Kui nüüd Eestisse naasen, kas saan sealse pensioniskeemi kogutud raha oma esimese ja teise samba vahel jagada, kui Eestisse tagasi tulen?

V: Seni, on tõesti teise sambaga liitunud inimestel, kes mõne Euroopa Liidu institutsiooni pensioniskeemi on raha kogunud ja selle Eestisse soovib tuua, jaotunud see raha esimese samba pensioniõiguste ja teise samba sissemakse vahel. Teise samba reform muudab raha kogumise teises sambas vabatahtlikuks ja kogutud raha saab ka juba enne pensioniiga välja võtta. Nii ei sobi teine samm enam pensioniskeemiks, kuhu Euroopa Liidu institutsioonis töötamise ajal kogutud pensioniraha tuua. Pensioniraha Eestisse tuues läheb see edaspidi vaid sinu esimesse sambasse.

K: Kas seoses reformiga muutub midagi ka pensionifondi valimises või olemasolevate fondide vahetamises?

V: Ei muutu.

K: Kas teises sambas raha kogumine mõjutab minu esimese samba pensioni suurust?

V: Jah. Kui kogud raha teises sambas, siis läheb osa sinu eest tasutud sotsiaalmaksust (4 protsenti) sinu teise sambasse. Selle võrra teenid sa esimeses sambas vähem õigusi. Arvestama aga peab, et esimese samba pensioni suurust mõjutab oluliselt selle baasosa, mis on kõigil inimestel sama suur. Nii ei saa esimeses sambas pensioniõiguseid üksühele sama palju kui sotsiaalmaksu makstakse. Teises sambas kogub inimene pensioniraha aga vaid endale.

K: Kas mul on kasulikum jääda teise sambasse või sealt lahkuda?

V: Esimese samba pensionis on küllaltki suur solidaarsus, selle pärast ei saa inimene esimeses sambas iga makstud euro eest pensionina sama eurot tagasi ning arvutuslikult on kasulikum koguda juurde ka teise samba pensionit. Teises sambas kogub inimene pensioniraha vaid endale. Teise samba pensioni suurust mõjutab ka see, milliseid pensionifonde või muud finantsvara, kui kasutad pensioni investeerimiskontot, oled pensioni kogumise ajal valinud ning kas oled piisavalt pika aja jooksul ka regulaarselt sissemaksid teinud.

Loomulikult võib elus ette tulla erinevaid olukordi, mistõttu tuleb igal inimesel endal mõelda, kas need on lahendatavad teisiti või on teise samba raha kasutusele võtmine või sissemaksete peatamine ainsaks lahenduseks.

K: Kui ma teisest sambast lahkun, kas mu esimese samba pension on siis suurem, kui oleks olnud teise sambasse jäädes esimese ja teise samba pension kokku?

V: Kui kogud raha teises sambas, siis läheb osa sinu eest tasutud sotsiaalmaksust (4 protsenti) sinu teise sambasse. Selle võrra teenid sa esimeses sambas vähem õigusi. Esimese samba pensioni suurust mõjutab aga oluliselt selle baasosa, mis on kõigil inimestel sama suur. Nii ei saa esimeses sambas pensioniõiguseid üksühele sama palju kui sotsiaalmaksu makstakse. Teises sambas kogub inimene pensioniraha aga vaid endale ja siin on tema panus palgalt makstava 2 protsendi võrra ka suurem kui ainult esimesse sambasse maksu makstes. Kui inimene on raha kogunud teise sambasse, on ta sel ajal teeninud esimeses sambas vähem pensioniõigusi. Kui ta võtab nüüd oma teise samba raha välja, jääb pensioniks vaid esimene samm, mis aga teises sambas raha kogumise ajal oli sellel inimesel väiksem. Seega kujuneb inimese pension ka väiksem võrreldes sellega, mis see oleks, kui teine samm alles oleks.

K: Kes oskab arvutada, kui suur tuleb mu esimese ja teise samba pension, kui ma jään teise sambasse edasi ja kui suur tuleb mu esimese samba pension, kui ma teisest sambast ilma või koos rahaga lahkun?

V: Eesti.ee lehel

https://www.eesti.ee/est/teenused/kodanik/toetused_ja_sotsiaalabi_1/pensionikalkulaator on igal inimesel võimalik vaadata oma esimese ja teise samba pensioniõigusi ning kalkulaatori abil arvutada, kui suur oleks tema pension, kui ta läheks praegu pensionile. Kui inimene otsustab teisest sambast lahkuda ja võtab sealt raha ära välja, siis tuleb arvestada, et temale jääb ainult kalkulaatoris näidatud esimese samba pension. Kui inimene lõpetab lihtsalt teise sambasse maksete tegemise, aga raha välja ei võta, saab seda summat pensionile jäädes kasutada. Et uusi sissemaksid nüüd enam ei lisandu, saab teise sambasse kogutud summa edaspidi ka kasvada vaid tootluse võrra. Viidatud kalkulaator ei arvesta sellega, millised võiksid olla inimese palgalt arvestatavad esimese samba pensioniõigused või teise sambasse tehtavad sissemaksid tulevikus. Nii arvutab see kalkulaator pensioni suuruse vaid mineviku andmetelt, mis arvutamise hetkeks kogunenud on.

Kuidas mõjutab teisest sambast lahkumine inimese tulevast pensionit, on võimalik arvutada Sotsiaalkindlustusameti kalkulaatoriga <https://pension.sotsiaalkindlustusamet.ee/kalkulaator>. See kalkulaator ei võta arvesse kalkulaatorit kasutava inimese esimese ega teise samba tegelikke andmeid, aga näitab, milline oleks ühe või teise samba pension keskmiselt, arvestades kalkulaatorisse sisestatud palga suurust ja sünniaega. Kalkulaator illustreerib erinevate pensioniga seotud otsuste mõju pensioni suurusele, nt teisest sambast lahkumine, pensioni edasilükkamine, kolmanda samba sissemaksid jms.

Sarnaselt eespool viidatud eesti.ee lehel olevale kalkulaatorile on ka siin pensioni suurus teisendatud tänasesse väärtusesse.

K: Kuidas mõjutab koroonaviiruse kriis minu teise samba pensionivara? Kas peaksin raha võtma välja esimesel võimalusel või ootama paremaid aegu?

V: Võidud ja kaotused käivad paratamatult investeerimise juurde. Pensioni kogumine teises sambas on pikaajaline protsess, mis kestab aastakümneid. Igale langusele järgneb eeldatavalt ka tõus. Inimesel, kellel on pensionile minekuni aega rohkem kui 10 aastat, ei peaks kujunenud olukorra pärast muretsema. Kõige paremini aitab turgude kõikumise vastu järjepidev investeerimine ehk teise sambasse sisse maksete tegemine. Sellisel juhul ostetakse pensionifondi osakuid nii turu põhjas, kui hinnad on madalad, kui üleval, kui hinnad on kõrged. Kui investeerida ainult siis, kui turud tõusevad, ei saa inimene täit kasu järgnevast kasvuperiодidist ja tema pikaajaline tootlus jääb turu keskmisele alla.

Kui vanaduspensioniga hakkab lähenema, on üldjuhul mõistlik aktsiariski mõnevõrra vähendada ja vahetada oma riskantsema pensionifondi osakud natuke vähem riskantsema vastu (pensionifondi, kus võlakirjade osakaal on suurem). Sellisel juhul finantsturgude suured kõikumised ei mõjuta inimese vara väärtust nii palju ja väheneb oht, et just pensioniikka jõudmise hetkeks on inimese vara väärtus kõvasti langenud.

Kui inimene, kellel saabub kohe vanaduspensioniga, on jäänud oma teise sambaga riskantsemasse fondi ning tema vara väärtus on langenud, oleks mõistlikum võimalusel oodata raha väljavõtmisega mõnda aega (isegi kuni paar aastat), et turud jõuaksid jälle tõusta. Raha väljavõtmine turu põhjas poleks tark tegu.

Pension investeerimiskonto

K: Mida peaksin tegema, kui soovin hakata oma teise samba raha pensioni investeerimiskontol ise investeerima?

V: Pensioni investeerimiskonto kasutamiseks tuleb kõige pealt pangas pensioni investeerimiskonto avada. Seejärel tuleks esitada avaldus, vastavalt uute sisse maksete suunamiseks ja/või pensionifondi kogutud raha kandmiseks pensioni investeerimiskontole.

Uute sisse maksete suunamiseks pensioni investeerimiskontole tuleb esitada valikuavaldus ja fondi kogutud raha pensioni investeerimiskontole kandmiseks vahetamise avaldus.

K: Kas avalduse raha kandmiseks pensioni investeerimiskontole saab esitada juba 2021. aasta jaanuaris ja millal raha sinna üle kantakse?

V: Ei, avaldusi raha kandmiseks pensionifondist pensioni investeerimiskontole saab hakata esitada 2021. aasta aprillis ja raha kantakse sinna üle 2021. aasta septembris. Septembrist saab esitada ka valikuavaldust, et uued sisse maksed pensioni investeerimiskontole suunata.

K: Mul on juba investeerimiskonto olemas. Kas saan seda sama kontot kasutada ka teises sambas?

V: Ei saa. Teise samba jaoks tuleb avada eraldi pensioni investeerimiskonto, kuhu saab kanda ainult teise samba raha ja kus tehingute tegemisele, sealhulgas raha väljavõtmisele kohalduvad teise samba reeglid.

K: Kas mul võivad olla korraka nii teise samba fondiosakuid kui ka pensioni investeerimiskonto?

V: Jah. Praegu võib ühel inimesel olla korraga mitme pensionifondi osakuid, tulevikus lisandub pensioni investeerimiskonto ja inimesel võivad siis olla nii fondiosakud kui raha pensioni investeerimiskontol ja sealt tehtud investeeringud. Teise samba maksed saavad siiski laekuda vaid ühte kohta – konkreetse pensionifondi või pensioni investeerimiskontole.

K: Kui olen alustanud kogumist teises sambas ning sooviks samas kasutada loodavat pensioni investeerimiskontot, siis kas peaksin oma pensionifondi osakud kõige pealt ära müüma ja need siis pensioni investeerimiskonto kaudu tagasi ostma või saab neid kuidagi lihtsamalt pensioni investeerimiskontole kanda?

V: Kui inimene soovib raha koguda pensionifondis, ei pea ta omama pensioni investeerimiskontot. Pensioni investeerimiskonto on vajalik siis, kui inimene soovib teistsuguseid investeeringuid teha. Pensioni investeerimiskontot kasutama hakates tuleb pensionifondi osakud ära müüa vaid juhul, kui soovid just pensionifondi kogutud raha oma pensioni investeerimiskontole kanda. Võid aga teha ka nii, et jätad pensionifondi osakud alles ja suunad uued sissemaksed pensioni investeerimiskontole.

Pensionifondi osakuid pensioni investeerimiskonto kaudu soetada ei saa.

K: Kui hakkankoguma raha pensioni investeerimiskonto kaudu, siis kas ma saan hiljem uuesti raha pensionifondi viia või mul seda võimalust enam pole?

V: Kui otsustad pensioni investeerimiskonto kasutamise asemel investeerida teise samba raha pensionifondi, võid nii uued sissemaksed oma valitud pensionifondi kanda kui seni pensioni investeerimiskonto kaudu kogutud raha pensionifondi viia ehk soetada selle eest pensionifondi osakuid. Kui sul on pensioni investeerimiskonto kaudu tehtud investeeringuid, siis neist pead kõige pealt väljuma, sest pensionifondi osakuid saab soetada pensioni investeerimiskontol oleva raha eest.

K: Kas pensioni investeerimiskonto kasutamise eest tuleb maksta pangale (haldus)tasu?

V: Sarnaselt tavalise investeerimiskontoga on pankadel võimalik kehtestada pensioni investeerimiskontole haldustasud. Kas ja mis suuruses pangad need kehtestavad, selgub peale seaduse jõustumist ja vastava teenusega turule tulemist.

K: Kas raha liigutamine teise samba fondide ja pensioni investeerimiskonto vahel maksab?

V: Kui viia raha pensionifondist pensioni investeerimiskontole, võetakse pensionifondi osakud selleks tagasi. Osakute tagasivõtmisel on küll lubatud võtta osaku tagasivõtmistasu, kuid praktikas pensionifondivalitsejad seda praegu ei tee. Vt täpsemalt oma pensionifondi tingimustest.

Kui soovitakse pensioni investeerimiskontolt tagasi pensionifondi minna, siis tuleks esmalt pensioni investeerimiskonto kaudu omandatud finantsvara (näiteks aktsiad, võlakirjad ja fondiosakud) võõrandada. Sellega võivad kaasneda ka tasud. Seepärast tuleks investeeringut tehes kindlasti pöörata tähelepanu ka võimalikele kaasnevatele tasudele.

K: Kui soovin viia oma raha teise samba fondist pensioni investeerimiskontole, kas ma pean siis maksma tulumaksu?

V: Ei pea. Kui inimene liigutab oma raha teise samba fondide ja pensioni investeerimiskonto vahel, siis väljamakset vahepeal ei tehta ja tulumaksu seepärast ka maksta pole vaja.

K: Kas pensioni investeerimiskonto vahendeid võib investeerida ükskõik kuhu – ühisrahastusse, bitcoinidesse, aktsiatesse jms?

V: Päril igale poole raha investeerida ei või. Loetelu, kuhu võib konto vahendeid investeerida, on ära märgitud tulumaksuseaduses. Lihtsustatult on tegemist vabalt kaubeldava varaga, mis mõeldud just

jaeinvestorile, näiteks aktsiad, võlakirjad, fondiosakud, aga ka hoiused ja investeerimisriskiga elukindlustuslepingud.

K: Kas pensioni investeerimiskontol võib hoida ka väärtpabereid?

V: Väärtpaberite hoiustamiseks tuleb lisaks pensioni investeerimiskontole avada väärtpaberikonto. Väärtpaberikonto seotakse teise sambaga liitunud inimese pensioni investeerimiskontoga.

K: Kas võin oma pensioniraha pensioni investeerimiskontol lihtsalt hoida, ilma et seda kuhugi investeeriksin?

V: Jah, kui sa ise seal oma raha kuhugi ei investeeeri, siis see lihtsalt seisabki seal – kui sa pole pangaga teisiti kokku leppinud, siis keegi teine sinu eest seal seda raha liigutada ei saa.

K: Kas võin pensioni investeerimiskontolt vahepeal vajadusel raha välja võtta ja kasutada jooksvateks kuludeks?

V: Ei, pensioni investeerimiskontolt pole raha osaline väljavõtmine lubatud. Kui soovid pensioni investeerimiskontolt raha välja võtta, tuleb välja võtta kogu summa ja tasuda sellelt tulumaks. Seda sammu käsitletakse teisest sambast välja astumisena, mis tähendab ka, et sambaga saab uuesti liituda 10 aasta möödudes. Vt ka „Sambast lahkumine“.

EELPENSIONIIGA JA PENSIONÄR

K: Millal võin kõige varem hakata teisest sambast pensioni saama?

V: Praegu saab teisest sambast pensionile jääda, kui oled jõudnud vanaduspensioniiikka. Alates 1. jaanuarist 2021 saab pensionile minna soovi korral juba kuni viis aastat enne vanaduspensioniiiga.

K: Kas vanaduspensioniiikka jõudes jätkuvad minu maksed teise sambasse?

V: Jah, kui sa käid tööl edasi, pole teise samba pensionile jäänud ega teinud avaldust maksete lõpetamiseks, siis maksed jätkuvad. Teisest sambast pensioni saamine lõpetab automaatselt ka sissেমaksed teise sambasse, olenemata sellest kas sa käid tööl või ei.

K: Kuidas ma saan oma raha teisest sambast välja võtta, kui pensionile jään?

V: Pensionile jäädes saad ise valida, kas võtta eluaegne pension või tähtajaline pension või kogu raha korraga välja. Sellest, millise skeemi valid, sõltub, kui palju pead oma pensionilt tulumaksu maksma.

K: Kas fondipension teisest sambast on tähtajaline või makstakse seda kuni saaja surmani?

V: Fondipension on kindla tähtajaga. Kui inimene elab kauem, siis fondipension saab läbi ja pensioni maksmine teisest sambast lõpeb. Eluaegset pensioni pakub elukindlustusseltsiga sõlmitav eluaegne pensionileping.

K: Kui palju ma pean oma teise samba pensionilt tulumaksu maksma?

V: Praegu makstakse teise samba pensionilt tulumaksu tavalises määras (20 protsenti). Maksuvaba tulu arvestamisel võetakse esmalt arvesse inimese esimese samba pension ja siis tema teise samba pension. Kui maksuvaba tulu saab ületatud, peetakse ülejäänud pensioni osalt tulumaks kinni.

Teise samba pensioni maksustamise reeglid muutuvad 1. jaanuarist 2021. Siis on pension, mida makstakse inimesele tema elu lõpuni ja pikk tähtajaline pension, mille tähtaeg on määratud vähemalt keskmiselt elada jäänud aastate alusel, tulumaksuvabad. Lühemad tähtajalised pensionid ja

ühekordsed väljamaksud on maksustatud tulumaksuga, määras 10 protsenti. Inimese maksuvaba tulu arvestust inimese teise samba pension edaspidi ei mõjuta.

K: Kui saan juba teisest sambast fondipensioni, siis kas saan samuti teisest sambast välja astuda?

V: Jah. Vaikimisi kehtib sõlmitud fondipensionileping edasi ja sa ei pea sellega midagi tegema. Kui soovid aga oma fondipensioni lõpetada, siis võid kokku leppida uue fondipensioni (näiteks mingi muu tähtajaga), sõlmida pensionilepingu kindlustusseltsiga või võtta raha korruga välja.

K: Kui olen teisest sambast pensioni saamiseks sõlminud pensionilepingu kindlustusseltsiga, siis kas saan teisest sambast välja astuda?

V: Jah, kui soovid, võid oma lepingu lõpetada ja ülejäänud raha välja võtta.

K: Kui soovin oma pensionilepingu kindlustusseltsiga lõpetada, siis kas saan seda teha ükskõik millal?

V: Ei, selleks tuleb avaldus esitada kindlustusandjale hiljemalt 2021. aasta 31. märtsiks. Leping lõpeb sama aasta 31. augustil ja raha makstakse sulle välja hiljemalt 2021. aasta 30. septembril.

K: Mis on pensionilepingu tagastusväärus?

V: Tagastusväärus on pensionilepingu tulevaste rahavoogude nüüdisväärus, millest võib olla maha võetud lepingu ülesütlemise tasu. Lihtsustatult on see tulevaste eeldatavate pensionimaksete ja makstavate tasude summa praegune väärus.

Kui ütled oma pensionilepingu üles, kas selleks, et see teise pensionilepingu vastu vahetada või et raha välja võtta, on lepingu tagastusväärus see, mille eest sa siis vastavalt oma uue pensionilepingu sõlmid või mis välja makstakse. Raha väljavõtmisel tuleb tagastusvääruselt maksta ka tulumaks 10 protsenti.

K: Kuidas arvutatakse pensionilepingu tagastusväärust?

V: See, kuidas pensionilepingu tagastusväärust arvutatakse, on reguleeritud kogumispensionide seaduses ja kirjas ka pensionilepingu tingimustes. Kord aastas on kindlustusselts kohustatud lepingu tagastusvääruse suurusest oma kliente ka teavitama.

K: Kas pensionilepingu ülesütlemisega võivad kaasneda ka mingid tasud?

V: Pensionilepingu tasud on kirjas pensionilepingus. Seal on kirjas ka, kas lepingu ülesütlemisel tasu võetakse ja kui suur see tasu on.

K: Kui olen juba pensioniealine, kas mul tasub siis praegu teisest sambast raha välja võtma hakata või oleks õige seaduse muudatused ära oodata?

V: Kui sinu kogutud summa jääb alla 50-kordse rahvapensioni määra, so praegu 11 081 eurot ja 50 senti ning vajad toimetulekuks oma teise samba raha, võid hakata oma raha fondipensionina välja võtma. Pärast seaduse muudatuste jõustumist on sul võimalik soovi korral oma fondipension ka lõpetada ja ülejäänud raha vajadusel korruga välja võtta.

Kui sul on teise sambasse kogutud summa, mis ei ületa 10-kordset rahvapensioni määra, so praegu 2 216 eurot ja 30 senti, on sul õigus see summa korruga välja võtta. Nii on see ka pärast seaduse muudatuste jõustumist. Arvestada tasub aga sellega, et muutuvad maksumäärad – kui praegu tuleb ühekordselt väljamakselt tasuda tulumaks 20 protsenti, siis pärast seaduse muudatuste jõustumist 1. jaanuaril 2021, tuleb ühekordselt väljamakselt maksta tulumaksu 10 protsenti.

Kui sul on raha kogutud rohkem ja peaksid pensioni saamiseks sõlmima pensionilepingu, on soovitatav pensionile minekuga oodata, kui eluaegne pension ei ole see, mida teisest sambast omale soovid. Seaduse muudatuste jõustumise järel saab küll varem sõlmitud pensionilepingu üles öelda ja lepingu tagastusväärtuse välja võtta, aga nii lepingu sõlmimisel kui hiljem selle ülesütlemisel tuleb maksta tasusid ja seepärast ei ole soovitatav pensionilepingut praegu sõlmida, kui sa tegelikult selle lepingu alusel pensionit saada ei soovi.

K: Kui lepin praegu kokku fondipensioni või sõlmin pensionilepingu, kas mul on siis ka pärast seaduse muudatuste jõustumist õigus saada ühekordne väljamakse?

V: Kui saad juba teisest sambast fondipensionit, siis jätkub see ka pärast seaduse muudatuste jõustumist. Kui soovid, võid oma fondipensioni ära lõpetada ja võtta ülejäänud raha korraga välja.

Kui sõlmid pensionilepingu, siis seaduse muudatuste jõustumise järel saab vajadusel ka pensionilepingu üles öelda ja lepingu tagastusväärtuse välja võtta. Pensionilepingu sõlmimisel ja hiljem selle ülesütlemisel kaasnevad tasud. Seepärast ei ole soovitatav pensionilepingut praegu sõlmida, kui sa tegelikult teisest sambast pensionit oma elu lõpuni saada ei soovi. Kui sul on vaja raha korraga välja võtta, on mõistlik seaduse muudatuste jõustumine ära oodata.

Oluline on tähele panna veel seda, et maksustamine muutub 1. jaanuarist 2021. Praegu tuleb maksta tulumaksu 20 protsenti, alates 1. jaanuarist 2021 ei ole eluaegne pension ega oodatavat eluiga arvestav või sellest veel pikem tähtajaline pension üldse maksustatud ning raha korraga väljavõtmisel ja lühemate tähtajaliste pensioniplaanide puhul tuleb maksta tulumaksu 10 protsenti.

K: Mis saab minu teise samba rahast peale minu surma?

V: Nii teise samba osakud kui pensioni investeerimiskonto vara lähevad üle sinu pärija(te)le. Pärija võib kanda osakud üle oma pensionikontole ja/või pensioni investeerimiskonto vara oma pensioni investeerimiskontole või teha need kõik rahaks. Enne pensioniiga pensionipärandi rahaks tegemine tähendab päritud pensionivaralt 20-protsendilise tulumaksu maksmist.

Kui saad juba pensionit kindlustusseltsist, siis sõltub edasine sellest, kas sinu pensionileping on garantiiperioodiga ja kas garantiiperiood veel kestab või on läbi. Garantiiperioodiga pensionilepingu puhul makstakse kindlustusvõtja surma korral pensioni tema määratud soodustatud isikule (pensionäri poolt pensionilepingus nimeliselt määratud inimene) edasi. Seda tehakse kuni garantiiperioodi lõpuni. Garantiiperioodi pikkus on pensionäri enda määrata. Kui kindlustusvõtja sureb pärast garantiiperioodi lõppu või on pensionileping sõlmitud ilma selleta, jääb ülejäänud raha kindlustusseltsi ja selle arvelt makstakse pensione neile, kes kauem elavad.

Sambast lahkumine

K: Kas saan teisest sambast välja võtta kogu raha või ainult oma palgalt kinni peetud 2 protsendi osa?

V: Välja saab võtta kogu raha, mis teise sambasse kogutud on. Kui esitad avalduse raha väljavõtmiseks, makstaksegi välja kõik, mis sul teise sambasse kogutud on. Väljamakselt tuleb ära maksta tulumaks, selle võrra on sinu kontole laekuv summa väiksem.

K: Kui otsustan raha välja võtta, kas saan kogu oma raha korraga kätte?

V: Jah, kogu raha makstakse välja korraga.

K: Kust ma saan teada, mis summa ma kätte saan, kui teisest sambast raha välja võtan?

V: Oma pensionikonto seisu saad vaadata internetipangas, mida kasutad või ka näiteks Pensionikeskuse veebilehelt (www.pensionikeskus.ee) oma kontole sisenedes.

Välja makstakse kogu raha, mis sul teise sambasse kogutud on. Kättesaadava summa täpne suurus sõltub sellest, mis hinnaga saab fondihaldur sinu pensionifondi osakud rahaks teha. Suure tõenäosusega ei saa sa kätte täpselt seda summat (miinus tulumaks), mida sa teisest sambast lahkumise avalduse kirjutamise ajal oma pensionikontol näed, sest finantsturud võivad vahepealsel perioodil nii tõusta kui langeda.

Väljamakse tegemisel peetakse sellelt kinni tulumaks 20 protsenti.

K: Kas saan sambast kogu raha välja võtta, kuid jätkata samal ajal kogumist?

V: Ei, raha välja võtmine lõpetab ka sissemaksete tegemise teise sambasse. Makseid saad soovi korral uuesti tegema hakata alles kümne aasta möödumisel raha väljavõtmisest. Kui oled juba korra teisest sambast raha välja võtnud või maksete tegemise eraldi avaldusega lihtsalt peatanud ning kümne aasta möödumisel uuesti makseid tegema hakanud, siis pärast teist korda raha väljavõtmist oled teisest sambast lõplikult väljas ja makseid sinna enam teha ei saagi.

K: Millal saan esitada avalduse teisest sambast raha välja võtmiseks?

V: Esimene periood avalduste esitamiseks on 2021. aasta 1. jaanuar kuni 31. märts. Sealt edasi 1. aprill kuni 31. juuli ning 1. august kuni 31. detsember. Avalduse esitamise perioodist sõltub raha väljamaksmise aeg.

K: Kui teen avalduse teisest sambast raha välja võtmiseks, siis millal ma selle raha kätte saan?

V: Raha makstakse välja viis kuud peale avalduste perioodi lõppu. Nt kui esitad avalduse perioodil 1. jaanuar kuni 31. märts, saad sa raha kätte septembris.

K: Mis hakkab olema väärtuspäev, kui teen avalduse teisest sambast raha väljavõtmiseks? Kas see on avalduse esitamise päev või väljamakse tegemise päev?

V: Väljamakse tegemisel jääb väärtuspäev samaks, mis see on seni olnud pensionifondi osakute vahetamisel. Nimelt võetakse pensionifondi osakud tagasi 1. jaanuarile või 1. maile järgneval esimesel tööpäeval või 1. septembril või sellele järgneval esimesel tööpäeval, kui 1. september ei ole tööpäev, sõltuvalt sellest, kas väljamakse tehakse jaanuaris, mais või septembris. Avaldus raha väljavõtmiseks on aga esitatud vähemalt viis kuud varem.

K: Kui olen teinud avalduse raha välja võtmiseks, siis kas mul on ümber mõeldes võimalik ka avaldus tagasi võtta ja teises sambas jätkata?

V: Jah, raha väljavõtmise avalduse saab tagasi võtta. Selle puhul on oluline arvestada seaduses ette nähtud kuupäevadega. Raha väljavõtmise avalduse, mis on esitatud hiljemalt 31. märtsil, võib tagasi võtta kuni 31. juulini, avalduse, mis on esitatud hiljemalt 31. juulil, võib tagasi võtta kuni 30. novembrini ja avalduse, mis on esitatud hiljemalt 30. novembril, võib isik tagasi võtta kuni 31. märtsini.

K: Millised tasud teisest sambast raha väljavõtmisel rakenduvad?

V: Võttes raha välja enne pensioniiga, tuleb väljamakselt tasuda tulumaks 20 protsenti. Võttes raha välja ühe korraga pensionieas – tuleb väljamakselt tasuda tulumaks 10 protsenti. Võttes raha välja pensionieas pikaajase pensionilepingu alusel, on väljamaksed tulumaksuvabad.

K: Kui ma peatan maksete tegemise teise sambasse, kuid raha välja ei võta, saan maksetega iga kell uuesti alusta?

V: Ei, maksetega saab uuesti alustada siis, kui nende tegemise lõpetamisest on möödunud vähemalt 10 aastat.

K: Kas teisest sambast raha välja võtmine mõjutab minu maksuvaba tulu suurust?

V: Ei, teise samba väljamakse ei lähe maksuvaba tulu arvestusse.

K: Kui inimene lõpetab sissemaksete tegemise, kuid jätab kogutud raha edasi II sambasse, kas talle jääb õigus see raha soovi korral enne pensioniiga välja võtta?

V: Jah, avalduse raha väljavõtmiseks saab teha igal ajal, kuid see realiseeritakse kolm korda aastas – jaanuaris, mais või septembris.

Oluline on see, et sambasse saab naasta vaid ühel korral. Seega, kui inimene lõpetab alguses üksnes sissemaksed, kuid võtab siis hiljem raha ka välja, on tal õigus soovi korral sissemaksed uuesti tegema hakata, kui ta on vähemalt 10 aastat pensioni kogumisest eemal olnud.

Kui inimene lõpetab sissemaksete tegemise, alustab sellega siis vähemalt 10 aasta möödumisel uuesti ja võtab seejärel raha välja, ei ole tal enam võimalik II sambas raha koguda.

K: Kas saan teisest sambast raha välja võtta, et see oma kolmandasse sambasse viia?

V: Sul on valida, kas jääda teise sambasse või sealt lahkuda. Jäädes teise sambasse saad jätkata kogumist pensionifondis või võtta kasutusele isikliku pensioni investeerimiskonto ja kanda oma kogutud raha sinna.

Kui otsustad teisest sambast lahkuda ja võtad raha välja, saad sellega teha, mida soovid. Põhimõtteliselt võid selle raha siis ka oma kolmandasse sambasse kanda. Arvestama pead siis aga, et teisest sambast raha saades maksad sa ära tulumaksu 20 protsenti ja nüüd selle summa kolmandasse sambasse kandes saad tulumaksu tagasi vaid kolmanda samba sissemakselt, mis ei ületa 15 protsenti sinu aastasest tulumaksuga maksustatud tulust ega 6 000 eurot.

K: Kas saan lasta teisest sambast raha kanda oma pangakontole, mis on avatud mõnes teises riigis?

V: Jah, pangakonto, millele teisest sambast raha kantakse, ei pea olema tingimata Eestis avatud. Oluline on siiski, et avalduse esitamisel väljamakse saamiseks oleks võimalik avalduse esitaja isik tuvastada (Eesti ID-kaardi või Mobiil-ID kasutamine või pangakontoris kohale tulek).

K: Kuidas saan esitada teisest sambast raha väljavõtmiseks avalduse, kui ma ei ela enam Eestis, mul pole Eestis pangakontot ja mul puuduvad kehtiv Eesti ID-kaart ja mobiil-ID?

V: Seaduse kohaselt peab teise samba avalduste esitamisel olema võimalik tuvastada avaldust esitava isiku isikusamasust. Kui sul kehtivat Eesti ID-kaarti, passi ega mobiil-ID-d ei ole, on avalduse esitamiseks vaja mõnda Eestis asuvasse pangakontoris kohale tulla.

Kui sa pole resident, on üheks võimaluseks digi-ID (e-residentsus) taotlemine, mis võimaldab avalduse esitamist interneti teel.

K: Kas 2. samba raha võib kohtutäitur arestida? Kui makse tehakse välismaisele pangakontole, kas see tagab, et kohtutäitur ei pääse summale ligi?

V: Seaduse järgi saab ainult pankrotihaldur teise samba pensionikoguja pärandvara pankroti korral nõuda tema pensionifondi osakute tagasivõtmist ja kõigil muudel juhtudel on pensionifondi osakutele sissenõude pööramine keelatud. See ei muutu ka teise samba reformi järgselt.

Seega, kuni sinu raha on teises sambas, ei saa kohtutäitur seda arestida. Kui võtad raha välja, on see nagu muu raha ja kohtutäitur võib selle vajadusel arestida. Kohtuotsuseid tunnustatakse Euroopa Liidu üleselt, seega ei päästa üldjuhul ka see, kui väljamakse tehakse välismaisele pangakontole.

K: Kas ma saan peatada ka esimese samba sissemaksed ja/või sinna makstud raha välja võtta?

V: Ei saa. Esimese samba pensione makstakse riigile laekuva sotsiaalmaksu arvel. Sinu eest tasutud sotsiaalmaksu pealt omandad sa pensioniõiguseid, kuid praegu kokku kogutava maksuraha eest makstakse välja pensione neile inimestele, kes pensionil on.

INIMENE, KES POLE VEEL TEISE SAMBAGA LIITUNUD

Sambaga liitumine

K: Kumb on kasulikum, kas liituda teise sambaga või mitte? Kas teise sambaga liitumine mõjutab minu esimese samba pensioni suurust?

V: Esimene ja teise sammas täiendavad teineteist. Kui kogud raha teises sambas, siis läheb osa sinu eest tasutud sotsiaalmaksust (4 protsenti) sinu teise sambasse. Selle võrra teenid sa esimeses sambas vähem õigusi. Arvestama aga peab, et esimese samba pensioni suurust mõjutab oluliselt selle baasosa, mis on kõigil inimestel sama suur. Nii ei saa sa esimeses sambas pensioniõiguseid üksühele sama palju kui sinu eest sotsiaalmaksu makstakse. Teises sambas kogud sa pensioniraha vaid endale ja kui hakatakse pensioni välja maksuma, makstakse seda vaid sulle. Mida kõrgem on sinu palk, seda kasulikum teine sammas sinule isiklikult on.

Oluline on siin aga ka see, millal kogumist alustada. Mida pikem on raha kogumise aeg, seda kasulikum jällegi teine sammas on. Kui pensionini on jäänud suhteliselt vähe aega, ei jõua teises sambas raha piisavalt teenida.

K: Tahan teise sambaga liituda, mis ma selleks tegema pean?

V: Valid teise samba pensionifondide hulgast omale sobiva variandi ja esitad pangale avalduse valitud fondiga liitumiseks, või avad omale pensioni investeerimiskonto.

K: Kas ma saan avalduse teise sambaga liitumiseks teha mis tahes ajal?

V: Aastal 2020 saab teise sambaga liitumiseks valikuavaldust esitada kuni novembri lõpuni, aga ainult inimene, kes on sündinud aastatel 1970-1982. Kõik, kes esitavad selleks ajaks valikuavalduse, liituvad teise sambaga jaanuarist 2021.

Alates 1. jaanuarist 2021 saab valikuavaldusi teise sambaga liitumiseks esitada mistahes ajal, kuid arvestada tuleb, et avaldus realiseeritakse kolm korda aastas: 1. jaanuaril, 1. mail ja 1. septembril. Avaldus peab olema esitatud vähemalt viis kuud enne soovitud liitumisperioodi.

K: Kas on mingit vahet selles, kas liitun teise sambaga sel aastal või 2021. aastal?

V: Kui esitad valikuavalduse juba sel aastal, saad teises sambas pensioniks raha koguma hakata juba 1. jaanuarist 2021. Kui avalduse esitamine jääb aastasse 2021, siis sõltuvalt avalduse esitamise ajast, hakkad teise sambasse sissemaksid tegema 1. septembrist 2021 või alles 1. jaanuarist või 1. maist 2022.

Erinev on ka see, et inimeste puhul, kes esitavad teise sambaga liitumiseks avalduse aastal 2020, ei kehti nõue, et maksete peatamiseks või raha väljavõtmiseks peavad nad olema vähemalt 10 aastat teise sambaga liitunud olnud. Liitudes teise sambaga hiljem, tuleb juba arvestada, et sambast lahkumiseks – ükskõik, kas lihtsalt maksete peatamiseks või ka raha väljavõtmiseks – peab sambaga liitumisest olema möödunud vähemalt 10 aastat.

K: Kas võin oma teise samba sissemaksid jagada mitme pensionifondi, kaasa arvatud pensioni investeerimiskonto, vahel?

V: Sul võib olla mitu teise samba fondi, kaasa arvatud pensioni investeerimiskonto, kuid sissemaksid nende vahel jagada ei saa – selleks tuleb valida kas üks pensionifond või pensioni investeerimiskonto, kuhu sissemaksed suunata. Samas võid mistahes ajal sissemaksed ümber teise fondi või pensioni investeerimiskontole suunata. See avaldus realiseeritakse kolme tööpäeva jooksul.

NOOR JA SAMBAGA SENI MITTELIITUNU

K: Kas pean täisealiseks saades teise sambaga liituma?

V: Ei pea. Kui sa ei soovi teise samba liituda, siis pead esitama avalduse sellest loobumiseks. Kui sa seda ei tee ega pole ka ise omale pensionifondi valinud, siis loosib teise samba fondi sulle Pensionikeskus. Kui sa ei soovi ühegi teise samba fondiga liituda, aga soovid siiski pensioniks koguda, on sul võimalik kasutada selleks isiklikku pensioni investeerimiskontot. Selle kaudu saab ise otsustada, kuhu oma pensioniraha investeerida.

K: Mis saab siis kui ma täisealiseks saades teise samba fondi valinud pole?

V: Kui sa pole teinud avaldust liitumisest loobumiseks, loositakse sulle teise samba fond pensionikeskuse poolt.

K: Kui ma ei soovi sambaga liituda täisealiseks saades, vaid soovin seda teha nt viis aastat hiljem, siis kas see on võimalik?

V: Ei, kui oled esitanud avalduse sambaga mitte liitumiseks, siis saad sambaga liituda alles siis, kui möödunud on vähemalt 10 aastat.

K: Kui olen sambaga liitunud, kas võin siis mistahes hetkel lahkuda?

V: Jah, kui liitud sambaga täisealiseks saades, võid sealt iga hetk lahkuda. Inimesed, kes on sündinud varem kui 1983. aastal ja esitavad teise sambaga liitumiseks avalduse 2021. aastal või hiljem, peavad arvestama, et nad võivad sambast lahkuda alles peale 10 aastast kogumisperioodi.

SEOSSED TEISE SAMBA MAKSETE AJUTISE PEATAMISEGA

K: Kui esitasin oktoobris 2020 avalduse maksete peatamiseks, aga soovin hiljem teises sambas raha ikkagi edasi koguda, kas pean nüüd siis mõne uue avalduse tegema?

V: Ei pea. Teise samba maksed on ajutiselt peatatud 2021. aasta augusti lõpuni ja taastuvad tavapäraselt kujul, so 2% + 4% septembris 2021 automaatselt.

K: Kui esitasin oktoobris 2020 avalduse maksete peatamiseks ja ei tahagi teises sambas enam raha koguda, kas pean siis esitama uue avalduse?

V: Jah. Ajutiselt peatunud maksed taastuvad kõigil automaatselt 2021. aasta septembrist. Kui Sa ei soovi teise sambasse rohkem makseid teha, peaksid esitama makse tasumisest vabastamise avalduse. Seda avaldust saab esitama hakata 1. jaanuarist 2021. Selleks, et makseid septembrist 2021 mitte enam teha, tuleb uus avaldus esitada hiljemalt 2021. aasta 31. märtsiks.

K: Kui ma oma teise samba makseid ajutiselt ei peatanud, aga soovin nüüd kogumise teises sambas lõpetada, kas ma saan seda ikka teha?

Jah. Maksete ajutine peatamine ei ole seotud uute valikutega, mis tekivad teise sambasse 2021. aastal. Kui soovid kogumise lõpetada, peaksid esitama makse tasumisest vabastamise avalduse. Seda avaldust saab esitama hakata 2021. aasta 1. jaanuarist.

K: Kui ma oma teise samba makseid ajutiselt ei peatanud, aga soovin nüüd oma teise samba raha välja võtta, kas ma saan seda ikka teha?

V: Jah. Selleks, et teisest sambast raha välja võtta, peaksid esitama raha väljavõtmise avalduse. Avaldust saab esitada alates 2021. aasta 1. jaanuarist. Kui esitad avalduse enne 2021. aasta märtsi lõppu, saad raha kätte septembris 2021. Aga avaldust saab esitada ka hiljem, lihtsalt väljamakse tehakse siis teisel ajal – neid tehakse alati jaanuaris, mais või septembris.

K: Peatasin oma teise samba maksed ajutiselt, kui soovin, kas saan nüüd ikka raha ka välja võtta?

V: Jah. Selleks, et teisest sambast raha välja võtta, peaksid esitama raha väljavõtmise avalduse. Avaldust saab esitada alates 2021. aasta 1. jaanuarist. Kui esitad avalduse enne 2021. aasta märtsi lõppu, saad raha kätte septembris 2021. Aga avaldust saab esitada ka hiljem, lihtsalt väljamakse tehakse siis teisel ajal – neid tehakse alati jaanuaris, mais või septembris.